

**VERHALEN VERTELLEN,
VERWONDEREN
EN VERBEELDEN MET
DE SCHOOLSCHRIJVER**

Suzanne Mol, Inouk Boerma, Sanne Dekker & Jelle Jolles
Centrum Brein & Leren, Vrije Universiteit Amsterdam

Hoe stimuleer je het verhalen vertellen, verwonderen en verbeelden bij kinderen? En waarom is dat nodig? Het Centrum Brein & Leren (Vrije Universiteit Amsterdam) evalueerde het traject De Schoolschrijver, waarin kinderboekenschrijvers in het hart van het primair onderwijs staan om kinderen enthousiast te maken voor verhalen, lezen en schrijven. In deze publicatie leest u over de ervaringen van leerlingen, leerkrachten en schrijvers met dit traject.

*Suzanne Mol, Inouk Boerma, Sanne Dekker & Jelle Jolles
Centrum Brein & Leren*

INHOUD

Kinderen hebben kennis over de wereld nodig om zich te kunnen ontplooien. Hun vaardigheden, kennis en ervaringen ontwikkelen zich door voorbeelden en inspiratie uit hun omgeving. Ieder kind verwondert zich en zoekt naar antwoorden om te begrijpen wát er gebeurt en waaróm dingen zijn zoals ze zijn. Verhalen geven een beeld van een werkelijkheid die niet in het hier en nu te zien is. Verhalen helpen met de verwerving van kennis: ze maken nieuwsgierig naar feiten en gebeurtenissen die het kind nog niet kent. Verhalen laten zien wat er zou kúnnen gebeuren. En ze geven inzicht in sociale relaties en gebruiken, in normen en waarden, culturen en geschiedenis.

Een verhaal is letterlijk ‘ver-beeldend’: het zorgt voor mentale beelden. Die beelden ondersteunen het denken, omdat ze helpen met redeneren en het overzien van de mogelijke gevolgen van de dingen die gebeuren. Het luisteren naar en lezen van verhalen stimuleert de ontwikkeling van taal en communicatieve vaardigheden. Het helpt ook om de bedoelingen van anderen te leren doorzien en empathie te ontwikkelen – dat is het vermogen om emoties van anderen te kunnen doorleven. Daarom zijn (voor)lezen en verhalen vertellen (“Opa, vertel nog eens van vroeger ...”) essentieel voor de ontplooiing van kinderen. Ze dragen bij aan de ontwikkeling van de non-cognitieve vaardigheden, zoals het voorstellingsvermogen, fantasie, creativiteit en nieuwsgierigheid.

Contact en informatie

Centrum Brein & Leren

www.breinplein.nl

www.jellejolles.nl

brein.fpp@vu.nl

[@jellejolles](https://twitter.com/jellejolles)

De Schoolschrijver

www.deschoolschrijver.nl

annemiekneefjes@deschoolschrijver.nl

[@schoolschrijver](https://twitter.com/schoolschrijver)

Het Centrum Brein & Leren

is een onderzoeks-, kennis- en expertisecentrum, verbonden aan de Vrije Universiteit Amsterdam, dat zich richt op leren en ontplooiing vanuit een neuropsychologisch perspectief. Het verricht toegepast wetenschappelijk onderzoek met onderwijsorganisaties en overheid, en werkt aan onderwijsinnovatie. Het centrum ontwikkelt materialen op gebied van de talentontwikkeling en ontplooiing onder de noemer van 'Het BreinPlein'.

BreinPlein!

De Schoolschrijver

is opgericht in 2010 en heeft sindsdien 62 scholen, 186 klassen en ruim 12.400 leerlingen, hun ouders en leerkrachten bereikt. Door kinderen op relatief taalzwakke scholen te stimuleren in hun geletterdheid wil De Schoolschrijver bijdragen aan hun persoonlijke ontplooiing, schoolprestaties, maatschappelijke kansen en talentontwikkeling.

OVER DE EVALUATIE

Wat is geëvalueerd en hoe?

Het Centrum Brein & Leren heeft een onderzoek uitgevoerd naar de ervaringen van leerkrachten, schrijvers en kinderen met De Schoolschrijver in schooljaar 2013 - 2014. Vijf scholen in Amsterdam zijn meegenomen in deze evaluatie.

Leerlingen, leerkrachten en Schoolschrijvers hebben vragenlijsten ingevuld om hun indrukken en mening te geven. Het ging om een observationeel onderzoek, gericht op percepties en subjectieve ervaringen; niet op objectieve testprestaties.

Voorafgaand aan het Schoolschrijver-traject zijn het leesgedrag en de lees- en schrijffattitude van alle kinderen geïnventariseerd.

Een uitgebreidere beschrijving van de evaluatie en de uitkomsten is te lezen in het rapport op

www.breinplein.nl

www.jellejolles.nl,

www.deschoolschrijver.nl

Het traject De Schoolschrijver

Kinderboekenauteurs kwamen gedurende een half schooljaar lang op school. Ze bezochten wekelijks drie klassen. Na een training over de methodiek van De Schoolschrijver maakten de schrijvers in samenspraak met de scholen een programma op maat. Het aanbod van de Schoolschrijver was gericht op creatief schrijven, lezen en voorlezen. Taalspelletjes en andere creatieve opdrachten waren ook onderdeel van het traject. Schrijvers gaven daarnaast een professionaliseringsworkshop voor alle leerkrachten, bezochten eenmalig de overige klassen van de school en gingen met ouders in gesprek. Zo waren ze zichtbaar voor de hele school.

“Omdat je gaat beseffen dat lezen en schrijven leuk is!”

Wie namen er deel aan het onderzoek?

De vragenlijst is ingevuld door 290 leerlingen (139 jongens; 151 meisjes) van groep 5 t/m 8, elf leerkrachten (+/- vier jaar leservaring) en alle dertien kinderboekenauteurs die aan deze vierde editie van De Schoolschrijver hebben deelgenomen.

Wat karakteriseert de groep deelnemende leerlingen?
Voorafgaand aan het traject gaf bijna de helft van de leerlingen (44%) aan elke dag of bijna elke dag te lezen voor hun plezier. Ongeveer een op de zeven leerlingen (16%) zei (bijna) nooit te lezen. Meisjes lazen evenveel als jongens, maar zij hadden een positievere lees- en schrijffattitude.

De mate waarin leerlingen thuis gestimuleerd werden om te lezen varieerde sterk tussen leerlingen. Ongeveer een derde van alle leerlingen schatte in dat er thuis één kast vol boeken was (32%). De helft van de leerlingen (54%) is vroeger elke dag voorgelezen. Daarentegen is 11% nooit voorgelezen. En 25% van de leerlingen gaf aan nog regelmatig te worden voorgelezen.

ERVARINGEN MET HET TRAJECT

Ervaring van de leerlingen

Het merendeel van de leerlingen (92%) was over het algemeen enthousiast over het traject en over de Schoolschrijver die hun klas bezocht:

“Je leert wel echt heel veel en het is gewoon leuk om te leren hoe je een goed spannend verhaal kan schrijven”

Leerlingen zeiden geïnspireerd te worden door de Schoolschrijver. Een op de drie leerlingen (32%) wilde zelf meer boeken gaan lezen. Een op de vijf leerlingen (18%) zei thuis vaker voorgelezen te willen worden. Dit bleken vooral de leerlingen te zijn die voorafgaand aan het traject al werden voorgelezen. Bijna de helft (43%) van de leerlingen heeft zelfgeschreven verhalen aan hun ouders laten lezen.

Op de vraag wat de kinderen het leukst vinden aan De Schoolschrijver, noemen veel kinderen specifieke creatieve opdrachten. Veel kinderen zijn daarnaast erg enthousiast over het voorlezen door de Schoolschrijvers:

“De Schoolschrijver is leuk, grappig, en ze kan alle verhalen spannend maken”

Drie van de vier leerlingen (74%) gaven aan dat ze met hun ouders hebben gepraat over De Schoolschrijver. De leerlingen die er thuis niet over hebben gesproken, bleken vroeger niet te zijn voorgelezen, thuis geen of heel weinig boeken te lezen en ook relatief weinig boeken thuis te hebben.

“Dan worden scholen slimmer en kunnen ze beter schrijven”

“Door De Schoolschrijver krijg je meer interesse in lezen en lees je meer”

Ervaring van de leerkrachten

Na afloop van De Schoolschrijver zagen leerkrachten vooral een vooruitgang in non-cognitieve vaardigheden van de leerlingen in hun klas. Het gaat bijvoorbeeld om het plezier in lezen en schrijven, om fantasie, nieuwsgierigheid en creativiteit. Leerkrachten vonden het belangrijk dat leerlingen meer interesse kregen en gemotiveerd werden voor lezen en schrijven.

Ook vonden leerkrachten het mooi dat de leerlingen goed luisterden naar elkaars verhalen en naar de verhalen van de Schoolschrijver. Sommige leerkrachten hebben door het traject nieuwe talenten van hun leerlingen ontdekt:

“Een jongen die eigenlijk nauwelijks meedeed, schreef een prachtig gedicht over de liefde. Toen hij zag dat de Schoolschrijver het echt heel mooi vond, barstte hij zowat van trots.”

De meeste leerkrachten gaven daarnaast aan dat de Schoolschrijver hen zelf inspireerde voor het geven van stelonderwijs. Net als de schrijvers deden zij de aanbeveling om in vervolgtrajecten meer tijd in te ruimen voor feedback en voor het voorbereiden van de lessen. Nu werkten de meeste klassen soms nog met de eigen leerkracht of met ouders thuis aan opdrachten van de schrijver.

Ervaringen van de Schoolschrijvers

Schrijvers hebben het traject over het algemeen als nuttig en bevredigend ervaren. Het was ook intensief, omdat ze hun programma afstemden op het specifieke taal- en concentratieniveau van hun klassen en de kinderen vaak druk gedrag vertoonden door hun enthousiasme voor het programma.

Eén van de mooiste ervaringen van de schrijvers is dat leerlingen uit de verschillende groepen genoten van het voorlezen. Of, zoals een van de leerlingen het uitdrukte na een voorleessessie van zijn Schoolschrijver:

“Meester, als u leest, dan komt er een plaatje uit de lucht in mijn hoofd.”

Het wisselde per school hoe betrokken ouders en leerkrachten waren. De meeste schrijvers vonden dat het traject in de hele basisschool leefde.

CONCLUSIE

De Schoolschrijver heeft waarde door de inzet van kinderboekenauteurs die leerlingen, leerkrachten en ouders stimuleren om (meer) voor te lezen, zelf te lezen en creatief te schrijven. Wanneer kinderen de ruimte krijgen om hun fantasie en creativiteit de vrije loop te laten, kan dat ook hun verbeelding, verwondering en andere non-cognitieve vaardigheden prikkelen. Basisscholen zouden daarom hun leerkrachten, leerlingen en ouders moeten doordringen van het belang van (blijven) voorlezen, vrij lezen en het creatief aan de slag gaan met verhalen.

Uiteindelijk kan dit kinderen helpen om hun interesses en talenten te ontwikkelen en kennis te vergaren en zich daarmee als persoon te ontplooiën.

Uit de evaluatie van het Schoolschrijver-traject komt naar voren dat de creatieve werkvormen en het voorlezen positief werden gewaardeerd. Uit internationale wetenschappelijke studies op gebied van lezen en voorlezen blijkt dat kinderen die vaak voorgelezen worden of die voor hun plezier lezen ('vrij lezen'), hun taal- en leesvaardigheden vergroten. Programma's zoals De Schoolschrijver kunnen leerkrachten handvatten aanreiken om creatief taalonderwijs vorm te geven in de dagelijkse lespraktijk.

AANBEVELINGEN

- **Lees voor aan kinderen van alle leeftijden, thuis én in de klas.**
Ook oudere kinderen waarderen dit zeer.
- **Zoek naar creatieve manieren om bezig te zijn met verhalen.**
Daarmee maak je de kinderen enthousiast én stimuleer je de ontwikkeling van een heel aantal cognitieve en non-cognitieve vaardigheden.
- **Wees creatief in je keuze van (voor)leesmateriaal.**
Probeer bijvoorbeeld verschillende genres en schrijvers uit om te ontdekken wat het kind aanspreekt. Ook in verhaallijn en plot is veel variatie mogelijk.
- **Lees interactief voor.**
Stel vragen, relateer het verhaal aan het eigen leven van de kinderen. Discussieer over de gebeurtenissen en reacties van personages, fantaseer verder ("Wat zou er gebeuren als..."). Draai de rollen ook om en laat kinderen zelf voorlezen.
- **Stimuleer het gebruik van beelden.**
Vraag het kind: "Stel je eens voor..." en stimuleer de verbeeldingskracht en verwondering ("Hè, hoe kan dat? Hoe zit dat?"). Laat de mentale beelden letterlijk 'ver-woorden'. Door zelf een verhaal te schrijven leert het kind zijn fantasie om te zetten in taal.
- **Daag kinderen uit om op allerlei manieren met verhalen aan de slag te gaan.**
Bijvoorbeeld door ze als rollenspellen op te voeren of ze creatief te laten schrijven.
- **Het is belangrijk dat scholen en leerkrachten creatief taalonderwijs structureel vormgeven in de dagelijkse lespraktijk.**
- **Stimuleer in het bijzonder de kinderen die niet of weinig lezen en die ook thuis niet gemotiveerd worden.**
Zorg ervoor dat het (aangeraden) leesmateriaal aansluit bij hun interesses, leeftijd, taal- en leesniveau. Bedenk (schrijf)opdrachten waar zij hun creativiteit en ervaringen in kwijt kunnen.
- **Leerkrachtprofessionalisering op gebied van non-cognitieve vaardigheden.**
Werk aan vaardigheden en attitudes van leerkrachten in het stimuleren van lees- en schrijfplezier, van creatief denken en andere non-cognitieve vaardigheden. Dat is een zinvolle aanvulling op het reguliere onderwijsaanbod.

BreinPlein!

 Centrum
Brein & Leren

 VU VRJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM

 TK TalentenKracht

 Nationaal
Initiatief **Hersenen & Cognitie**

 **De School
schrijver**

Colofon

Suzanne Mol, Inouk Boerma, Sanne Dekker & Jelle Jolles
Verhalen vertellen, verwonderen en verbeelden met De Schoolschrijver
Centrum Brein & Leren, Vrije Universiteit Amsterdam
Mei 2015
ISBN/EAN: 978-90-75579-69-7
© Centrum Brein & Leren

Fotografie: p.1 Andy Lee, p.2 Luis Louro,
p.6 & p.9 Chris van Houts, p.10 Catherine MacBride
Vormgeving: DPid Ontwerp Amsterdam, Dirk Pieter van Walsum

Met dank aan

Alle Schoolschrijvers, scholen, leerkrachten en leerlingen die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Dank aan het Platform Bèatechniek voor hun subsidie voor het programma Talentenkracht en aan NWO en het ministerie van OCW voor de subsidie in het kader van het NIHC-programma (Nationaal Initiatief Hersenen & Cognitie).

